

AD 54/26

LIMITE

CONF-ME 18

PRISTOPNI DOKUMENT

Zadeva: SKUPNO STALIŠČE EVROPSKE UNIJE
– Poglavje 8: Politika konkurence

SKUPNO STALIŠČE EVROPSKE UNIJE

Pogajalsko poglavje 8: Politika konkurence

To stališče Evropske unije temelji na splošnem stališču za pristopno konferenco s Črno goro (AD 23/12 CONF-ME 2) in zanj veljajo pogajalska načela, ki so bila potrjena na tej pristopni konferenci, in sicer:

- kakršno koli mnenje, ki ga o določenem poglavju pogajanj izrazi ena ali druga stran, v ničemer ne vpliva na stališče, ki ga strani lahko zavzameta o drugih poglavjih;
- se dogovori, tudi delni, doseženi med pogajanjmi o poglavjih, ki jih je treba preučiti drugega za drugim, ne smejo obravnavati kot dokončni, dokler ne bo dosežen celovit dogovor;
- za to stališče veljajo tudi zahteve iz točk 24, 28, 41 in 44 pogajalskega okvira.

EU spodbuja Črno goro, naj nadaljuje proces usklajevanja z njenim pravnim redom, pri čemer opozarja, da lahko še pred pristopom začne veljati dodaten pravni red Unije; obenem naj zagotovi učinkovito izvajanje in uveljavljanje tega pravnega reda ter že pred pristopom oblikuje politike in instrumente, ki bodo čim bližje politikam in instrumentom EU.

EU ugotavlja, da Črna gora v pogajalskih stališčih AD 8/19 CONF-ME 1 in AD 14/26 CONF-ME 11 sprejema pravni red Unije iz poglavja 8, kakršen je bil v veljavi 1. aprila 2026, ter da izjavlja, da bo do datuma pristopa k Evropski uniji pripravljena za njegovo izvajanje.

Protimonopolna politika in združitve

Kar zadeva zakonodajni okvir Črne gore, EU meni, da je Črna gora z novim zakonom o varstvu konkurence, sprejetim leta 2026, in izvedbeno zakonodajo usklajena s členi 101, 102 in 106 PDEU, Uredbo Sveta (ES) št. 1/2003, Direktivo (EU) 2019/1 ter drugim pravnim redom Unije na področju protimonopolne politike in združitev. Poleg tega je zakon o postopkih za povračilo škode zaradi kršitve konkurence na trgu, sprejet leta 2026, usklajen z Direktivo 2014/104/EU. Nadaljnje usklajevanje z veljavnim pravnim redom za protimonopolne instrumente in instrumente o združitvah je zagotovljeno s sprejetjem različnih sekundarnih zakonodajnih aktov na podlagi zakona o varstvu konkurence. EU ugotavlja, da novi zakon o varstvu konkurence odpravlja sistem odločanja agencije za varstvo konkurence za posamezne zahteve za izvzetje v skladu s pravnim redom Unije na področju varstva konkurence. Zakon daje agenciji za varstvo konkurence tudi zadostna pooblastila, da zahteva prenehanje kršitve, naloži začasne ukrepe in sprejme zaveze, in jo obenem pooblašča za nalaganje periodičnih denarnih kazni in predlaganje zneska glob sodišču za prekrške. Črna gora mora še naprej spremljati razvoj pravnega reda Unije in v skladu s tem zagotoviti pravočasno uskladitev ter dodatno prilagoditi svojo zakonodajo, na primer z določbami, ki jih je mogoče izvajati šele po pristopu k EU (npr. določbe o čezmejnem sodelovanju na podlagi Direktive (EU) 2019/1).

EU ugotavlja, da se je zmogljivost sodišč za prekrške skozi leta okrepila in da so bili postopoma doseženi rezultati pri uspešnih in učinkovitih sodnih preiskavah v sodelovanju z agencijo za varstvo konkurence ter pri nadaljnjem ukrepanju v zvezi z ugotovljenimi nepravilnostmi, vključno z nalaganjem odvračilnih sankcij, kjer je bilo to ustrezno.

EU ugotavlja, da imajo pristojni organi na področju politike konkurence, zlasti agencija za varstvo konkurence, zadostne upravne zmogljivosti, podprte z vse večjimi letnimi proračuni za to agencijo. EU pozdravlja odločne ukrepe Črne gore na tem področju, zlasti zaposlitev in usposabljanje večjega števila uslužbencev, ki obravnavajo zadeve. EU je seznanjena s sprejetjem akcijskega načrta za krepitev upravnih zmogljivosti v pogajalskem poglavju 8, ki zagotavlja trden načrt za nadaljnje zaposlovanje potrebnega osebja agencije za varstvo konkurence in resornih ministrstev, pa tudi povečanje števila usposabljanj in proračunskih obveznosti do datuma pristopa. Poleg tega EU pozdravlja vzpostavljeni sistem za usposabljanje sodnikov, tudi v sodelovanju s centrom za izobraževanje v pravosodju in državnem tožilstvu v Črni gori.

Državna pomoč

Kar zadeva zakonodajni okvir Črne gore za državno pomoč, EU meni, da sta zakon o nadzoru državne pomoči, sprejet leta 2025, in ustrezna sekundarna zakonodaja usklajena s členoma 107 in 108 PDEU ter zadevnim pravnim redom Unije na področju državne pomoči. Zakon zagotavlja ustrezen pravni status usklajevanja s pravnim redom Unije na področju državne pomoči, tudi v zvezi s pravilnikom o seznamu pravil o državni pomoči. Podobno kot pri protimonopolni politiki in združitvah mora Črna gora še naprej spremljati razvoj pravnega reda Unije na področju državne pomoči ter v skladu s tem zagotoviti pravočasno uskladitev in nadaljnje prilagajanje svoje zakonodaje.

EU ugotavlja, da zakon o varstvu konkurence zagotavlja operativno neodvisnost organa za državno pomoč z razširitvijo mandata agencije za varstvo konkurence, tako da vključuje nadzor državne pomoči.

EU pozdravlja dejstvo, da je Črna gora okrepila upravno zmogljivost agencije za varstvo konkurence na področju nadzora državne pomoči, zlasti z zaposlitvijo večjega števila uslužbencev, ki obravnavajo zadeve. EU je seznanjena s postopnim razvojem rezultatov pri izvrševanju s poudarkom na predhodnih obvestilih in nadzoru, kar kaže na postopno izboljšanje sistema nadzora državne pomoči in dobro ozaveščenost centralnih in lokalnih organov o ponudnikih državne pomoči. EU pozdravlja tudi širok obseg dejavnosti, ki jih organizira agencija za varstvo konkurence za ozaveščanje o ponudnikih državne pomoči in podjetjih, ter prizadevanja za vzpostavitev stikov v okviru univerz s fakultetami na področju prava, gospodarstva in politike o temah v zvezi s konkurenco in državno pomočjo.

EU pozdravlja tudi vzpostavljen in delujoč sistem predhodnega nadzora in naknadnega spremljanja državne pomoči v Črni gori. EU ugotavlja, da lahko pristojni organ – agencija za varstvo konkurence – v zapletenih primerih oceni združljivost ukrepov pomoči in po potrebi odredi vračilo nezakonite pomoči. EU ugotavlja, da je Črna gora dokazala postopno izboljšanje in na splošno zadovoljivo izvrševanje na tem področju ter jo poziva, naj nadaljuje prizadevanja ter še naprej izboljšuje in dosega rezultate na tem področju.

Glede na posebne **preiskave državne pomoči** v zvezi z morebitno nezdružljivo pomočjo, dodeljeno v **letalskem sektorju**, zlasti družbi Montenegro Airlines, EU ugotavlja, da je Črna gora v obdobju med letoma 2019 in 2024 izvedla štiri uradne preiskave po uradni dolžnosti v zvezi z vso morebitno državno pomočjo, dodeljeno od leta 2012 (vključno z zakonom o naložbah v utrjevanje in razvoj družbe Montenegro Airlines iz leta 2019), ter izdala tri sklepe o vračilu nezdružljive državne pomoči, tudi v okviru insolventnosti. EU pozdravlja tudi dejstvo, da je agencija za varstvo konkurence prevzela pobudo za dodatne ukrepe, ki presegajo prvotno zahtevo v okviru merila za zaprtje tega poglavja, npr. za preučitev vprašanja gospodarske (ne)kontinuitete med družbo Montenegro Airlines in novim nacionalnim prevoznikom To Montenegro ter morebitne državne pomoči, dodeljene slednjemu. EU meni, da je agencija za varstvo konkurence z navedenimi preiskavami po uradni dolžnosti začela potrebne preiskave in postopkovne korake, potrebne za to referenčno merilo. EU sicer razume, da lahko stečajni postopki pred gospodarskim sodiščem trajajo dolgo, vendar Črna gora poziva, naj vsakih šest mesecev poroča o kakršnem koli razvoju dogodkov, ki bi lahko privedli do učinkovitega vračila nezdružljive državne pomoči v navedeni zadevi, ter o celoviti oceni v zvezi z gospodarsko (ne)kontinuiteto med družbo Montenegro Airlines in novim nacionalnim prevoznikom To Montenegro, vključno z morebitno državno pomočjo, dodeljeno slednjemu.

Kar zadeva primer sektorja aluminija, zlasti družbo Kombinat aluminijuma Podgorica (KAP), EU ugotavlja, da sta leta 2014 njena sredstva prevzeli družba Politropus Alternative d.o.o. Tivat in Uniprom d.o.o. Nikšić. Komisija za nadzor državne pomoči je v svoji odločbi z dne 11. marca 2016 ugotovila, da med KAP in novimi lastniki njenih sredstev ni gospodarske kontinuitete. Uniprom je nadaljeval z obratovanjem talilnice aluminija v manjšem obsegu, vendar je decembra 2021 dejansko prenehal delovati. EU je seznanjena z izidom namenske ocene komisije za nadzor državne pomoči, da podjetje Uniprom ni prejelo nezdružljive državne pomoči.

Kar zadeva primer prometne infrastrukture, zlasti avtoceste Bar-Boljare, je EU seznanjena s sklepi agencije za varstvo konkurence o neobstoju nezdružljive državne pomoči pri financiranju gradnje odsekov Smokovac-Mateševo in Mateševo-Andrijevića ter komercialnem izkoriščanju prve, zlasti v zvezi z državno družbo Monteput.

Kar zadeva splošno izvrševanje, EU pozdravlja rezultate agencije za varstvo konkurence pri ugotavljanju in preiskovanju primerov morebitne nezdružljive pomoči ter spremljanju njenega vračila. Črno goro poziva, naj še naprej ustrezno evidentira združljivo in nezdružljivo državno pomoč v namenskih registrih državne pomoči in letnih poročilih o državni pomoči.

Kar zadeva državno pomoč v sektorjih kmetijstva in ribištva, se EU sklicuje na skupna stališča Evropske unije o zaprtju Poglavlja 11: Kmetijstvo in razvoj podeželja (AD 22/25 CONF-ME 9/25) oziroma Poglavlja 13: Ribištvo (AD 21/25 CONF-ME 8/25).

V zvezi s pomočjo, ki spada na področje uporabe tega poglavja, EU opozarja, da so v skladu s členom 108(1) PDEU obstoječi ukrepi pomoči predmet postopka pregleda, v okviru katerega lahko Komisija v sodelovanju z državo članico po potrebi predlaga spremembe obstoječega ukrepa pomoči, da se zagotovi združljivost z notranjim trgov.

Kolikor Črna gora želi, da se ukrepi pomoči, ki so se začeli izvajati pred datumom pristopa in se bodo uporabljali tudi po datumu pristopa, štejejo za obstoječo pomoč v smislu člena 108(1) PDEU, EU poziva Črno goro, naj pripravi seznam takih ukrepov pomoči, za katere agencija za varstvo konkurence meni, da so združljivi s pravnim redom Unije, in ga predloži Komisiji v pregled.

Seznam vsebuje naslednje informacije, ki jih je treba predložiti na predpisanem obrazcu za poročilo, ki ga pripravi Komisija:

- vse ukrepe pomoči (sheme pomoči in individualno pomoč), ki (i) so se začeli izvajati pred pristopom in se bodo uporabljali po pristopu; (ii) ki jih je ocenila agencija za varstvo konkurence; in (iii) za katere je agencija za varstvo konkurence ugotovila, da so združljivi s pravnim redom Unije;
- vse informacije, ki so bistvene za oceno Komisije o združljivosti ukrepov pomoči s seznama.

Seznam bi bilo treba do dne pristopa redno posodabljati.

Pomoč, ki je vključena na seznam in v zvezi s katero Komisija po pregledu ni izrazila resnih dvomov glede združljivosti, se bo štela za obstoječo pomoč po datumu pristopa.

EU Črno goro obvešča, da se bodo ukrepi pomoči, ki so začeli veljati več kot deset let pred datumom pristopa, vedno šteli za obstoječo pomoč.

V pogodbo o pristopu bosta vključeni sklicevanji na seznam obstoječe pomoči in na postopek za njegovo pripravo (t. i. mehanizem za obstoječe pomoči).

Vsi ukrepi državne pomoči, ki se po datumu pristopa še vedno uporabljajo in po zgoraj opisanem postopku niso bili opredeljeni kot obstoječa pomoč, se ob pristopu štejejo za novo pomoč. Po pristopu bo uporaba takih novih ukrepov pomoči pogojena s tem, da jih Črna gora priglasí v skladu s členom 108 PDEU in da Komisija ugotovi, da so ukrepi pomoči združljivi z notranjim trgov.

Liberalizacija

EU ugotavlja, da Črna gora nima državnih monopolov tržne narave, kot je določeno v členu 37 PDEU, ter da se zakon o varstvu konkurence in zakon o nadzoru državne pomoči uporabljata za javna podjetja ali podjetja s posebnimi ali izključnimi pravicami, razen če bi njihova uporaba ovirala izvajanje dejavnosti v splošnem gospodarskem interesu, ki so pooblašena v skladu s členom 106 PDEU.

EU ugotavlja, da so z izpolnitvijo navedenih elementov izpolnjene zahteve meril za zaprtje poglavja iz dokumenta AD 2/20 CONF-ME 1.

* * *

EU glede na navedeno ugotavlja, da se v tej fazi o tem poglavju ni treba dodatno pogajati.

Spremljanje zavez in napredka Črne gore pri usklajevanju s pravnim redom Unije in pri njegovem izvajanju se bo nadaljevalo do njenega pristopa. EU poudarja, da bo vsa navedena specifična vprašanja spremljala še posebej pozorno, da bi zagotovila popolno usklajenost Črne gore s pravnim redom Unije v okviru tega poglavja ter upravno zmogljivost za njegovo učinkovito izvajanje in izvrševanje. Posebno pozornost je treba nameniti povezavam med tem poglavjem in drugimi pogajalskimi poglavji. Skladnost zakonodaje Črne gore s pravnim redom Unije in njeno izvajanje ter izpolnjevanje drugih meril za zaprtje poglavja se lahko dokončno ocenijo šele na poznejši stopnji pogajanj. EU poziva Črno goro, da Stabilizacijsko-pridružitvenemu svetu poleg vseh informacij, ki jih lahko EU zahteva za pogajanja o tem poglavju in ki jih je treba predložiti na konferenci, redno pošilja podrobne pisne informacije o napredku pri izvajanju pravnega reda Unije in pri krepitvi svojih upravnih zmogljivosti.

EU bo glede na navedeno po potrebi v primernem trenutku ponovno obravnavala to poglavje.

EU ugotavlja, da Črna gora v pogajalskih stališčih AD 8/19 CONF-ME 1 in AD 14/26 CONF-ME 11 sprejema pravni red EU iz poglavja 8, kakršen je bil v veljavi 1. aprila 2026. EU je obenem seznanjena z izjavo Črne gore, da bo nadaljevala proces usklajevanja s pravnim redom Unije in da bo do pristopa k Evropski uniji pripravljena za njegovo izvajanje.

EU poleg tega opozarja, da utegnejo biti med 1. aprilom 2026 in zaključkom pogajanj sprejeti novi akti pravnega reda Unije.